

GLAS OTROK V VRTCU ČRENŠOVCI

UVOD

Vrtec Črenšovci ima že nekajletno tradicijo na področju formativnega spremljanja, katerega elemente skušamo v čim večji meri udeležati pri delu in življenju v vrtcu. Trenutno je v vrtec vpisanih 105 otrok, od tega 16 romskih otrok.

V letošnjem šolskem letu imava s sodelavko Renato v skupini 22 otrok, od tega 5 romskih, ki redno obiskujejo vrtec in so zelo dobro vključeni v skupino ter vrtčevsko okolje. Tudi njihovi starši kažejo zanimanje za njihov napredek. Vse to pripisujemo dejstvu, da s pomočjo formativnega spremljanja ustvarjamo ugodno socialno klimo in spodbudno učno okolje, v katerem je vsak otrok slišan in ima možnost, da se izkaže.

Pri vključevanju romskih otrok in staršev v življenje in delo vrtca dobro sodelujemo z bivšo romsko svetnico, na katero se obračamo v primeru telefonske nedosegljivosti drugih romskih staršev, sodeluje pa tudi pri raznih delavnicah in predstavah, ki potekajo tako v vrtcu kot v samem romskem naselju. Naselje vsako leto obiščemo in z njim dobro sodelujemo že več let. Tako otroci spoznavajo romsko kulturo, običaje in znamenitosti naselja. S sodelavko Renato sva opravili 40-urni tečaj romščine, kar nama zelo koristi, sploh septembra, ko pridejo otroci prvič v vrtec, da jim je vsaj malo lažje, nama pa tudi, da hitreje ugotoviva, kaj posamezni otrok želi in potrebuje. V vse oddelke, kjer so romski otroci, se vključuje romska pomočnica. Pomembno je, da imajo otroci Romi občutek pripadnosti, uspešnosti in da je njihovo mnenje enakovredno mnenju drugih. Za napredek **vsakega** otroka pa je ključno varno in spodbudno okolje za **vse**. O tem govorijo tudi Marjanovič Umek, Fekonja in Bajc (2005), ki trdijo, da je otrokovo dobro počutje podlaga za dejavno vključenost in za načrtovanje vzgojno-izobraževalnega dela.

V načelih in ciljih projekta Erasmus+ *Student Voice – the Bridge to Learnig*, v nadaljevanju Bridge, sem videla možnost, kako dosedanja prakso nadgraditi, v večji meri dati glas vsakemu otroku in ga vključevati v učni proces ter tako uresničevati načelo iz Kurikuluma za vrtce (1999), da je treba zagotoviti tako okolje, ki bo udobno in spodbudno za učenje ter ki bo omogočalo izhajanje iz vzgojiteljevega načrtovanega in nenačrtovanega umerjanja kot iz otrokovi samoiniciativnih pobud. Z navdušenjem sem sprejela pobudo ravnateljice, naj sodelujem v projektu in okrepi vključevanje otrok v učni proces, da bomo več skupaj načrtovali, raziskovali, iskali rešitve in se učili drug od drugega.

Zavedam se izjemne pomembnosti moje vloge pri napredku otrok, zato sem najprej razmislila o svojem glasu in si zastavila osebne cilje, kaj kot vzgojiteljica želim razvijati in doseči.

Moj glas – glas vzgojiteljice v vrtcu

Moj glas v vrtcu temelji na:

- soočanju z ravnopravnimi izzivi; včasih je treba zastaviti visoke cilje, ki presegajo pričakovane dosežke otrok, za kar je nujno dobro poznavanje skupine, ki je pogoj za učinkovito delo. Pomembno je ustvariti medsebojno zaupanje in učiti videti napake kot priložnost za učenje;
- učenju drug od drugega ob različnih možnostih posameznika;
- ugotavljanju predznanja, ki je pomembno za načrtovanje dela, ki ne more biti uspešno brez varnega in spodbudnega učnega okolja.

Moji osebni cilji v okviru projekta:

- dvig kakovosti dela v oddelku;
- aktivna vključenost otrok v načrtovanje, izvajanje procesa učenja in v refleksijo;
- spodbujanje h kritičnemu razmišljanju;
- dvig samozavesti posameznika;
- spodbujanje samostojnosti (prehranjevanje, oblačenje, slačenje);
- da si posameznik upa povedati – zagotoviti za **vsakega** otroka varno in spodbudno okolje.

Smo edini vrtec, vključen v projekt, in prednosti sodelovanja vidimo v povezovanju s šolo z elementi formativnega spremljanja ter vnašanju elementov FS-ja v delo in življenje celotnega vrtca. Vidimo nadgradnjo in povezavo z dosedanjimi izkušnjami, predvsem pa veliko priložnosti za glas otroka.

Posebno pozornost sem namenila:

- aktivni vključenosti otrok v vzgojno-izobraževalni proces,
- spodbujanju otrok s kakovostnimi vprašanji; v središču je predšolski otrok z vsemi svojimi značilnostmi, sposobnostmi in možnostmi, kar zahteva rabo drugačnih vprašanj kot pri starejših otrocih, več korakov je potrebnih do cilja, več podvprašanj.

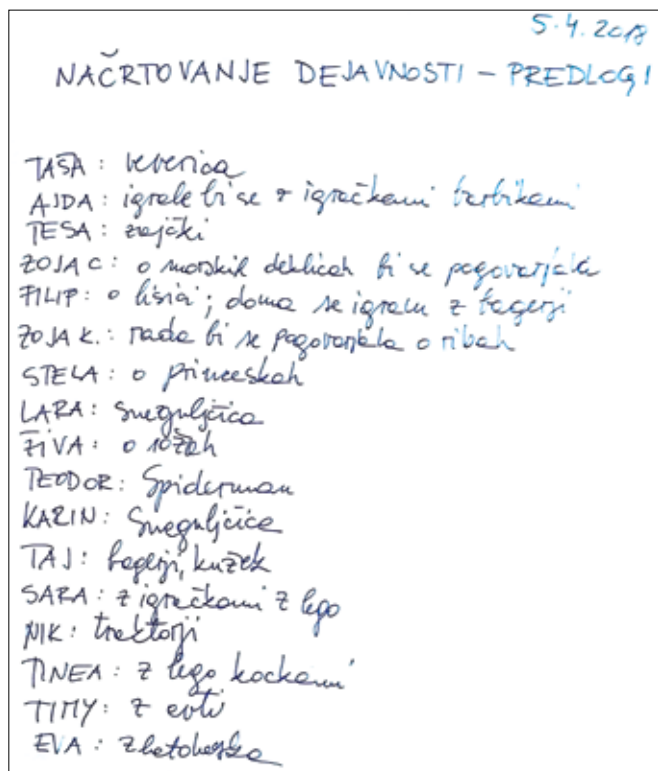
AKTIVNA VKLJUČENOST OTROK V PROCES UČENJA

- Zagotavljam visoko stopnjo aktivne vključenosti otroka, pri čemer se odločam za organizacijo dela v manjših skupinah, tako da je omogočena personalizacija glede na potrebe in zmožnosti otrok;
- otroke opogumljam, da dajejo pobude za uresničevanje svojih interesov (skupno načrtovanje, izhajanje iz otrokovih pobud in predlogov);
- otroke spodbujam, da sprašujejo in izražajo svoje mnenje (npr. kaj misliš o ... – zakaj tako misliš; kako bi pa ti to naredil; kakšno je tvoje mnenje o ...);
- upoštevam otrokovo predznanje, ugotovitve, ideje; npr. opazila sem, da otroci ne vedo, od kod/kako pride hrana na krožnik. V enem izmed pogovorov sem jih vprašala, kje 'zrastejo' piščančja bedrca (otroci jih imajo namreč zelo radi), in več otrok je povedalo, da na vrtu. In tako se je začelo naše načrtovanje in izvajanje dejavnosti. Ogedali smo si vrt, spoznavali jedi, prebirali literaturo, obiskali trgovino, kmetijo itd.;
- skupna evalvacija z otroki, ki služi za načrtovanje nadaljnjega dela.

VKLJUČENOST V NAČRTOVANJE

Tu se glas otrok še posebej sliši, ker je priprava učnih okolij, ki jih spodbujajo k razmišljanju in pripovedovanju o njihovem delu, izjemno pomembna. Otroke vključujem v načrtovanje s pomočjo vprašanj kot npr.: O čem bi se pogovarjali (ob nastopu nove teme), kaj vas zanima, o čem bi radi izvedeli še več? Vse predloge tudi zapišem ali posnamem z diktafonom.

Pri vključevanju otrok v načrtovanje uporabljam tudi strategiji VŽN in viharjenja idej.

► Predlogi otrok

Ključno pa je opazovanje otrok, saj *spoznanja o posameznem otroku poglobljamo s stalnim spremljanjem in dokumentiranjem njegovega razvoja in dosežkov (Kurikulum za vrtce, str. 18)*. Kurikulum tudi opredeljuje pomen spremljanja otrokovega razvoja in napredka z vidika dobrega počutja in aktivne vključenosti otroka v vse dejavnosti, spontane in načrtovane, ter v celoti podpira koncept formativnega spremljanja. Spremljanje je osredotočeno na otrokov celostni razvoj, predvsem na proces učenja in manj na merjenje učnih dosežkov.

Primer glasu otroka v okviru tematskega sklopa STARE IGRE IN IGRAČE

Izhodišče načrtovanja novega tematskega sklopa je bil pogovor o barbikah, bagerjih in drugih 'novodobnih' igračah. Prek pogovora se je razvila razprava o tem, da nekoč ni bilo toliko igrač, eden izmed otrok je povedal, da ni bilo elektrike.

Vzpostavljeni dobri odnosi med vzgojiteljicama in otroki so podlaga za poudarjen glas otrok. Z dobrim in sproščenim vzdušjem je bila ustvarjena čustvena komponenta, ki je prek smiselnih izzivov nudila občutek varnosti, da je učenje zabavno, vznemirljivo in da se s pomočjo igre učimo.

Uvodni del se je začel z igrico *rinčico talam*. Otroci so jo že poznali. Pri njej so vsi sodelovali, vsi bili aktivni, pozorni, drug drugega so poslušali in ugotavljali, kaj je imel v rokah. S to igro sva jih s sodelavko razdelili po skupinah (delitev s pomočjo fižola, kamenčka, koruze in frnikole; s temi materiali so tudi delali v določeni skupini).

► Igra rinčico talam

Potek dela

Delo je potekalo v štirih skupinah; te so se med seboj zamenjale, tako da so vsi delali vse. Vsaka skupina je imela eno novo in eno staro igro. Otroci so igre poznali, ker sva izhajali iz njihovih predlogov in idej.

- **Namizni igri mlinček in človek ne jezi ter sortiranje fižola:** otroci so podali predloge za izdelavo podlage za igro mlin, doma so vprašali, kako se igra to igro in kaj vse potrebujemo. Povedali so, da so nekoč ob dolgih večerih prebirali fižol, in tako sva na njihovo pobudo vključili tudi to. Ponudili sva jim igro človek ne jezi se, saj so po njej precej posegali in zato sva jo umestili v skupino. Na izbiro so imeli tudi pinceto, s katero so sortirali fižol in tako krepili fino motoriko rok.

► Prebiranje fižola

► Mlinček

- **Gradnja stolpa iz koruznih storžev in igra jenga:** nekoč so se igrali tudi s koruznimi storži in naloga je bila, da se najprej samo preizkusijo v gradnji s koruznimi storži, nato pa sestavijo stolp kot pri igri jenga. Jenga so lesene kocke, kjer z eno roko izvlečeš kocko in jo daš na vrh, pri tem pa paziš, da se stolp ne podre. Pri tem se je razvijal tudi čut za odgovornost in učili so se počakati. V delavnicah so prevzeli vlogo vzgojiteljice, saj so sami dajali navodila in usmerjali potek igre do želenega rezultata. Učili so se drug od drugega in prisluhnili predlogom vseh v skupini. Tudi učiteljicam opazovalkam so znali suvereno razložiti namen dejavnosti in pričakovani dosežek.

► Gradimo stolp iz koruznih storžev

► Gradimo stolp s pomočjo jenge

- **Matematika tako ali drugače:** naloga te skupine je bila igra z velim mikadom, polaganje lesenih paličk od manjše k večji in od krajše k daljši ter igra z vžigalicami in šibami podobno kot pri mikadu.

► Matematika tako ali drugače

- **Igra z barbikami, junaki risank, punčkami iz cunj, simbolna igra:** tu so potekale aktivnosti kot npr. oblačenje, urejanje, izdelovanje oblek za punčke in druge igrače so služile podpori glasu otroka. Na prvi pogled se zdi ta aktivnost kot preprosta igra, vendar se v njej skrivajo prevzemanje odgovornosti, učenje drug od drugega in spodbujanje samozavesti.

Otroci si želijo nekaj novega, željni so izzivov. Tako tudi začetijo pripadnost skupini in dobijo občutek uspešnosti.

► Igramo se z izbrano igračo

- **Igra s kamenčki in frnikolami** (tehtanje, seznanjanje s tehtnico, predvidevanja). Ta igra je združevala tiste, ki so prej končali naloge.

Ob zaključku aktivnosti pri posamezni postaji otrok poda vzgojiteljici povratno informacijo, tako da označi, s katerimi igračkami se je bilo lepše igrati (stare – nove), in razloži zakaj. Zbrano nam služi za nadaljnje načrtovanje dela.

- ▶ Povratna informacija, kjer otrok s pomočjo predmetov, ki jih je uporabljal v igri, označi svoje mnenje.

Kako smo še krepili glas otroka?

- Otroci pripovedujejo o starih igrah in igračkah, ko so jih imeli dedki in babice, ko so bili še majhni.
- Babici na obisku
- Naučimo se splet ljudskih plesov.
- Igramo se skupaj: srečanje s starši, starimi starši.
- Načrtujemo obisk ljubljanskega vrtca Pedenjped.

- ▶ Srečanje z babico

OBISK VRTCA PEDENJPED V LJUBLJANI

Že nekaj časa je bil načrtovan obisk prestolnice in vrtca Pedenjped. Otrokom sem pripravila izziv – oblikovanje načrta:

KAJ BI PRIPRAVILI ZA NAŠE PRIJATELJE V LJUBLJANI?

- ▶ V vrtcu Pedenjped ...

- ▶ ... in na ljubljanskem gradu

SREČANJE S STARŠI IN STARIMI STARŠI

Otroci so predlagali, da bi se lahko z nami igrale tudi mame in očetje pa še babice in dedki. Skupaj smo načrtovali, katere igre se bomo igrali. Oblikovali smo vabilo in uspešno izvedli igranje.

Naše predloge iger, ki smo jih izbrali, je objavil tudi časopis Nedelo.

- ▶ Medgeneracijsko druženje ob igranju starih iger

► Medgeneracijsko druženje ob igranju starih iger

NAMESTO ZAKLJUČKA

Otroci so radovedni, željni izzivov, radi preizkušajo kaj novega. Pristop glas otroka jim omogoča, da so ves čas aktivno vključeni, čutijo pripadnost skupini in dobijo občutek, da so uspešni.

Otroci so poprej pogosto govorili *ne vem, nemren, ka naj napravim, ka san polila čaj, tan so smeti* in se niso znašli v situacijah, niso razmislili o rešitvah. Eden izmed namenov spodbujanja glasu otroka v vrtcu je tudi **AKTIVNA VKLJUČENOST V ŽIVLJENJE IN DRUŽBO**, kar smo ob koncu šolskega leta prav gotovo dosegli. S tem, ko otroku damo glas, mu ne ponujamo že izdelane rešitve, ampak ga spodbudimo, da razmisli in predlaga, kako bi zagato ali problem lahko rešili.

Zdaj otroci večkrat samoiniciativno vzamejo metlo in pospravijo smeti, pobrišejo polito, se oblečejo, obrnejo rokav na pravo stran. Pomagajo prijatelju, ki še ne zmore, pripravijo mizo ipd. Mnogo več predvidevajo, sprašujejo, si vzamejo stvari, ki jih rabijo. Starši so na pogovornih urah povedali, da se vse to pozna tudi v domačem okolju: otroci doma povedo, da zmorejo že sami (npr. pusti, bom sam; poglej, kaj že vem ...), in ne dovolijo, da jih starši urejajo, so ponosni, ko si uspejo povleči zadrgo na jakni, obrniti rokav na pravo stran. Povedo, da so v vrtcu njihovi predlogi upoštevanji, in so zelo ponosni na to.

Pet ključnih zmožnosti **ZAUPANJE, AVTONOMNOST, INICIATIVNOST, EMPATIJA IN SAMOZAUPANJE** so zidaki socialnega in čustvenega zdravja otrok. Le-te se posebej razvijajo v okolju, ki nudi možnost za aktivno učenje, saj to spodbuja rast pozitivnih socialnih odnosov (Vključujoča šola, 6. zvezek, 2017).

S pristopom glas učenca nam iz zidakov uspeva graditi trden most do učenja, saj po dobrih dveh letih vključevanja načel projekta BRIDGE z radostjo ugotavljam, da so otroci veliko bolj samozavestni in samostojni. Vsakdanje izzive, tudi prepire s sovrstniki, skušajo najprej sami reševati in se ne zatekajo takoj po pomoč k vzgojiteljici. Ponosni so, da zmorejo sami, da njihov glas šteje, radi se pohvalijo s tem. Postavljajo veliko več kakovostnih vprašanj, bolj suvereno pripovedujejo pravljice, ki si jih lahko izberejo sami. Iz vsega tega in pozitivne povratne informacije staršev črпам moč pri delu in odločenosti, da bom glas otroka krepila še

► Članek v časopisu Nedelo

naprej, da bodo »moje cvetice« lahko lepo uspevale, kajti kot pravi Alexander Heijer:

Če cvetica ne cveti, je potrebno urediti okolje, v katerem raste, in ne cvetice.

VIRI IN LITERATURA

Holcar Brunauer, A., Bizjak, C., idr. (2016). Formativno spremljanje v podporo učenju: Priročnik za učitelje in strokovne delavce. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Impact + Exercise table. Erasmus+: Student Voice – the BRIDGE to Learning. (2016). Interno gradivo projekta.

Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport; Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Marjanovič Umek, L., Fekonja, U., Bajc, K. (ur.) (2005). Pogled v vrtce. Ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti. Ljubljana: Republiški izpitni center.

Cotič Pajntar, J., Zore, N. (2017). Vključujoča šola. 6. zvezek. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

8 Conditions That Make a Difference (2016). Portland: Quaglia Institute. <http://quagliainstitute.org/qisa/library/view.do?id=165> (dostopno 15. 1. 2019).